

Agenda 22 is gebaseerd op de 22 VN Standaardregels voor Gelijke Kansen uit 1993, die van toepassing zijn op alle vormen van beperkingen: lichamelijk, zintuiglijk, verstandelijk, geestelijk, chronisch en verborgen.

In de tekst van de VN-Standaardregels wordt verwezen naar de International Classification of Disabilities, Impairments and Handicaps (ICIDH) van de Wereld Gezondheids Organisatie (WHO). Deze indeling in specifieke handicaps, stoornissen en ziektes volgens de ICIDH is opgevolgd door de International Classification of Functioning (ICF). De ICF verwijst vooral niet zozeer naar de specifieke handicaps en ziektes, als naar de gevolgen voor het (maatschappelijk) functioneren van mensen.

Agenda 22 is een methode voor alle belangenorganisaties om gelijke rechten te bereiken. De 'handicap' wordt daarin niet gezien als een eigenschap van een persoon, maar als een gebrek in de fysieke en maatschappelijke omgeving. Daarom wordt in deze publicatie gesproken over mensen met functiebeperkingen.

DE AGENDA 22

heeft tot doel om de 22 VN-Standaard Regels vast te leggen in beleidsplannen voor mensen met een functiebeperking van welke aard dan ook.

De landelijke overheid, provincies, gemeenten, instellingen, het bedrijfsleven, belangenorganisaties et cetera moeten:

- samenwerkingsverbanden opzetten met belangenbelangenorganisaties van mensen met een functiebeperking, als gelijkwaardige partners,
- de eigen activiteiten doorlichten en toetsen aan de 22 Standaard Regels, samen met alle belangenbelangenorganisaties van mensen met een functiebeperking,
- een inventarisatie maken van de behoeften van mensen met een functiebeperking, samen met de belangenorganisaties van deze mensen,
- specifieke beleidsplannen maken voor mensen met functiebeperkingen, om de kloof te overbruggen tussen de nu beschikbare middelen en de behoeften van deze mensen,
- in generiek beleid voor alle burgers in alle beleidsplannen en op alle beleidsterreinen ook toekomstig beleid beschrijven voor mensen met alle mogelijke functiebeperkingen,
- procedures beschrijven in de beleidsplannen voor de toekomstige samenwerking met belangenbelangenorganisaties van mensen met een functiebeperking,
- het beleidsplan regelmatig evalueren en aanpassen.

De belangenbelangenorganisaties van mensen met een functiebeperking moeten

- in staat gesteld worden om hun ervaring structureel in te brengen in de uitvoering van het beleid,
- de evaluatie en bijstelling van het beleidsplan volgen en schriftelijk vastleggen.

INHOUDSOPGAVE

Inleiding - De mensenrechten als basis

Hoofdstuk 1 - Achtergrond

Gelijke kansen - een mensenrecht

Gebruik van kennis

De Standaard Regels van de VN als basis

- a. Voorwaarden
- b. Werkterreinen
- c. Uitvoering
- d. Toepassing van de Standaard Regels

Hoofdstuk 2 - AGENDA 22

Deel 1 - Kenmerken van een goed beleidsplan voor mensen met een functiebeperking

- De Standaard Regels als handleiding
- Nauwe samenwerking met de belangenbelangenorganisaties van mensen met een functiebeperking
- Inbedding in algemeen beleid
- Vrouwen, kinderen en immigranten
- Algemene en individuele maatregelen
- Keuzevrijheid
- De maatschappij als voorbeeld
- Toekomstige samenwerking met de belangenbelangenorganisaties van mensen met een functiebeperking
- Doelstellingen
- Concrete maatregelen
- Evaluatie en bijstelling

Deel 2 - Gelijkwaardig partnerschap

- Gelijkwaardigheid
- Tijd en geld
- Groep Agenda 22
- Werkgroepen
- Belangenbelangenorganisaties van mensen met een functiebeperking

Deel 3 - Van idee naar beleidsplan

Stap 1 - Inventarisatie van activiteiten van de gemeente, getoetst aan de Standaard Regels

Stap 2 - Inventarisatie van de behoefte aan sociale dienstverlening door mensen met een functiebeperking

Stap 3 - Samenvoegen, analyse en prioriteiten

Stap 4 - Opzet beleidsplan

Stap 5 - Vaststelling van beleidsplannen in de hoogste beleidsorganen

Hoofdstuk 3 - Vragen over de VN Standaard Regels

- Regel 1. Bewustmaking
- Regel 2. Medische zorg
- Regel 3. Revalidatie en Reïntegratie
- Regel 4. Ondersteunende diensten en voorzieningen
- Regel 5. Toegankelijkheid
- Regel 6. Onderwijs
- Regel 7. Werk
- Regel 8. Verwerving en behoud van inkomen en sociale zekerheid
- Regel 9. Gezinsleven en persoonlijke integriteit
- Regel 10. Cultuur
- Regel 11. Sport en recreatie
- Regel 12. Religie
- Regel 13. Informatie en onderzoek
- Regel 14. Beleidsvorming en -planning
- Regel 15. Wetgeving
- Regel 16. Economisch beleid
- Regel 17. Coördinatie van werk
- Regel 18. belangenorganisaties van mensen met een functiebeperking
- Regel 19. Training van personeel
- Regel 20. Registratie en evaluatie van beleid
- Regel 21. Technische en economische samenwerking
- Regel 22. Internationale samenwerking

Hoofdstuk 4 - Voorbeeld van de opzet van een beleidsplan voor mensen met een functiebeperking

Inleiding

Mensenrechten als basis

Besluiten van lokale overheden beïnvloeden het dagelijks leven van mensen met een functiebeperking, omdat huisvesting, schoolkeuze of zorg in het geding zijn. Het is daarom belangrijk dat de overheid bij alle besluitvorming rekening houdt met de gevolgen ervan voor mensen met een functiebeperking.

De VN aanvaardde unaniem de Standaard Regels voor het creëren van gelijke kansen voor mensen met een functiebeperking.

De Standaard Regels vormen een uitstekend hulpmiddel voor het structureren van beleid. De Zweedse belangenorganisaties van mensen met een functiebeperking ontwikkelden op basis hiervan een methode voor het ontwikkelen van beleid, bekend als **Agenda 22**.

Mensenrechten vormen de grondslag van dit werk. Een goede samenwerking tussen belangenbelangenorganisaties van mensen met een functiebeperking en lokale overheden levert de beste resultaten op.

Agenda 22 heeft als ondertitel: "Lokale overheden – instructies voor het maken van beleid voor mensen met een functiebeperking". Er staan suggesties om gemeenten en belangenbelangenorganisaties van mensen met een functiebeperking, ideeën te laten uitwerken tot beleids- en actieplannen. Agenda 22 bestaat uit drie hoofdstukken:

- Kenmerken van een goed beleidsplan
- Gelijkwaardig partnerschap
- Van idee tot beleidsplan

Tot slot volgt een serie vragen over de Standaard Regels, bedoeld om de naleving te toetsen door lokale overheden en belangenbelangenorganisaties van mensen met een functiebeperking.

De lokale overheden in Zweden passen deze methode toe en in het hele land zijn beleidsplannen voor mensen met een functiebeperking in ontwikkeling. Wij hopen dat andere landen ook van deze methode zullen profiteren en daarom hebben wij het materiaal geschikt gemaakt voor het gebruik in landen buiten Zweden.

De besluitvorming over alledaagse kwesties kan van land tot land verschillen. Deze publicatie is vooral bedoeld voor iedereen die bij besluitvorming een rol speelt

Stockholm
Oktober 2001

Hoofdstuk 1

Achtergrond

Gelijke kansen - een mensenrecht

Mensen met een functiebeperking hebben van de maatschappij soms meer ondersteuning nodig om dezelfde levensomstandigheden te bereiken als andere burgers. Deze ondersteuning mag nooit beschouwd worden als een privilege: het is een recht van elk mens.

Het dagelijks leven van mensen met een functiebeperking kan vol grote of kleine hindernissen zijn die hen verhinderen om hun eigen leven te leiden. Het hóeft niet zo te zijn. Er bestaan oplossingen om veel onnodige hindernissen uit de weg te ruimen. De VN introduceerde in 1993 de Standaard Regels voor gelijkschakeling van kansen voor mensen met een functiebeperking, om deze mensen dezelfde rechten te garanderen als andere burgers.

Dit lukt alleen met behulp van doelbewuste, systematische plannen. Lokale overheden zijn vaak verantwoordelijk voor veel zaken die invloed hebben op het dagelijks leven van mensen. Zij dragen daarvoor dus een specifieke verantwoordelijkheid. Dit betekent dat er beleid moet komen dat gericht is op het naleven van de Standaard Regels. De belangenorganisaties van mensen met een functiebeperking zijn daarom onmisbaar als partners bij het opstellen van beleidsplannen.

Gebruik van kennis

Nauwe samenwerking tussen lokale overheden en belangenbelangenorganisaties van mensen met een functiebeperking is essentieel voor het maken van effectieve plannen.

Alleen mensen die zelf een functiebeperking hebben, weten hoe het is om te leven met een functiebeperking. Het ongebruikt laten van de kennis die aanwezig is in de belangenorganisaties van mensen met een functiebeperking staat daarom gelijk aan verspilling van beschikbare middelen. Ongebruikt laten van die kennis betekent ook dat de vooruitgang naar gelijkwaardigheid in de maatschappij zich vermoedelijk langzamer voltrekt dan nodig is. De gemeente haalt zich extra werk en kosten op de hals, omdat haar plannen in de praktijk onuitvoerbaar zijn en er geheel nieuwe plannen moeten komen.

Standaard Regel 18, “belangenorganisaties van mensen met een functiebeperking”, beschrijft de rol die belangenorganisaties kunnen spelen bij “het vaststellen van behoeften en prioriteiten en de inbreng in de planning, het invoeren en de evaluatie van diensten en maatregelen voor mensen met functiebeperkingen.” Dit betekent dat de belangenorganisaties moeten worden erkend als deskundigen. Zij dienen altijd te worden geraadpleegd in zaken die hen betreffen. Dit vereist het uitdenken van goede procedures voor het gezamenlijk opstellen van beleidsplannen.

De Standaard Regels als basis

De VN Standaard Regels omvatten 22 regels met standpunten over de verantwoordelijkheid van landelijke overheden, richtlijnen voor beleid en voorstellen voor concrete actie.

Het uitgangspunt van de Standaard Regels is dat alle burgers gelijkwaardig zijn en daarom dezelfde rechten hebben. Het is de taak van de maatschappij om de beschikbare middelen eerlijk te verdelen.

De Standaard Regels zijn ook gebaseerd op de zogeheten ‘omgevingsgerelateerde opvatting over de handicap’. Dit betekent dat een handicap zich kan voordoen tussen mensen met een functiebeperking en hun omgeving. Mogelijke oorzaken zijn tekortkomingen van de fysieke omgeving of een hiaat tussen de bestaande voorzieningen en de daadwerkelijke behoeften van de mensen in kwestie.

In zo'n geval is het niet zo dat het individu zich moet aanpassen aan de maatschappij, maar de maatschappij moet zorgen dat alle burgers gelijke mogelijkheden hebben.

De 22 Regels zijn onderverdeeld in drie groepen: Voorwaarden, Werkterreinen en Uitvoering.

a. Voorwaarden

De eerste groep regels gaat over de vereisten voor deelname op voet van gelijkheid en omvat vier elementen. Regel 1 benadrukt het belang van **Bewustmaking** van de behoeften, rechten en mogelijkheden van mensen met een functiebeperking, overal in de samenleving. Regel 2 eist goede **Medische zorg** en Regel 3 vraagt mogelijkheden voor **Revalidatie en Reïntegratie**. De maatschappij moet volgens Regel 4 in staat zijn om **Ondersteunende diensten en technische hulpmiddelen** te bieden die overeenkomen met de behoeften van ieder individu.

b. Werkterreinen

De tweede groep regels beschrijft de verantwoordelijkheden van de maatschappij in acht belangrijke doelgebieden. Ten eerste de kwestie van de **Toegankelijkheid** (Regel 5). Als de maatschappij gebaseerd moet zijn op gelijkwaardigheid, moet zij ook voor iedereen toegankelijk zijn. Dit is van toepassing op de fysieke omgeving en ook op de beschikbaarheid van informatie en communicatie. Alle kinderen en jonge mensen moeten passend **Onderwijs** krijgen, overeenkomstig hun aanleg (Regel 6). Mensen met een functiebeperking hebben recht op **Werk**, op dezelfde voorwaarden als ieder ander (Regel 7). De samenleving moet zichzelf opleggen ervoor te zorgen dat mensen met een functiebeperking **Inkomen en Sociale zekerheid** hebben, zelfs als de aard van hun functiebeperking de mogelijkheden van betaalde arbeid verkleint of uitsluit (Regel 8). Iedereen heeft hetzelfde recht op een **Gezinsleven en persoonlijke integriteit**, mensen met een functiebeperking mogen niet gediscrimineerd worden inzake seksuele relaties, huwelijk of ouderschap (Regel 9). Zij moeten ook toegang hebben tot het **Culturele leven**, als toeschouwer of als beoefenaar (Regel 10). Hetzelfde geldt voor **Sport en recreatie**, binnen én buiten (Regel 11). Kerken en religieuze bijeenkomsten moeten toegankelijk zijn zodat mensen met een functiebeperking hun **Religie** vrij kunnen praktiseren (Regel 12).

c. Uitvoering

De laatste groep bestaat uit tien overkoepelende regels. De samenleving dient door **Informatie en Onderzoek** haar kennis over de leefsituatie van mensen met een functiebeperking te vergroten (Regel 13). Dit legt de basis voor consistent **Beleid** dat op alle terreinen rekening houdt met mensen met functiebeperkingen (Regel 14). De **Wetgeving** dient het recht op deelname en gelijkwaardigheid te garanderen (Regel 15). Het **Economisch beleid** moet zodanig worden ingericht dat vraagstukken van functiebeperking een normaal onderdeel zijn van de gebruikelijke budgettering (Regel 16). **Coördinatie van het werkzaamheden** moet een efficiënt gebruik van middelen van de maatschappij garanderen (Regel 17).

Een van de belangrijkste thema's in de Standaard Regels is het belang van de maatschappelijke toepassing van de kennis waarover de **Belangenorganisaties van mensen met een functiebeperking** beschikken (Regel 18). Deze regel definieert de rol die belangenorganisaties van mensen met een functiebeperking als adviseurs kunnen spelen in planning, uitvoering en evaluatie van maatregelen die het leven van mensen met een functiebeperking betreffen. Voortdurende **Training van personeel** op alle lagen is noodzakelijk om inzicht te krijgen in de behoeften, rechten en mogelijkheden van mensen met een functiebeperking (Regel 19). **Registreren, volgen en evalueren van praktijkprogramma's** is continu nodig om de doelstellingen van de Standaard Regels geleidelijk aan te bereiken (Regel 20).

Technische en economische samenwerking stelt de leden van de Verenigde Naties in staat om de leefomstandigheden van mensen met een functiebeperking in ontwikkelingslanden te verbeteren en helpt hen om organisaties van deze mensen op te richten (Regel 21). Het beleid voor mensen met een functiebeperking behoort ook een vanzelfsprekende component te zijn van alle **Internationale samenwerking** (Regel 22).

d. Toepassingen van de standaardregels

De Standaard Regels hebben geen wettelijke status. Zij vormen een politieke en morele verplichting die unaniem is aanvaard door de leden van de internationale samenleving.

Het begrip "landelijke overheden" aan het begin van elke Regel betekent niet dat de Regels alleen van toepassing zijn op nationaal regerende overheden. De Standaard Regels zijn te gebruiken als richtlijnen voor beleidsmaatregelen op alle niveaus van de maatschappij, van nationaal tot lokaal, maar ook in het bedrijfsleven, instellingen, organisaties enzovoorts.

Hoofdstuk 2. **AGENDA 22**

DEEL 1

KENMERKEN VAN EEN GOED BELEIDSPLAN

DEEL 2

GELIJKWAARDIGE PARTNERS

DEEL 3

VAN IDEE NAAR GEHANDICAPTENBELEID

Hoofdstuk 2

AGENDA 22

Deel 1 - Kenmerken van een goed beleidsplan

Als de gemeente in staat moet zijn om dezelfde mogelijkheden te bieden aan alle burgers is een beleid nodig dat de maatschappij systematisch toegankelijker en meer betrokken maakt. Een beleid dat volledig rekening houdt met mensen met een functiebeperking moet gebaseerd zijn op de volgende principes:

- **DE STANDAARDREGELS ALS RICHTLIJNEN**

Het beleidsplan moet gebaseerd zijn op de bedoelingen en de inhoud van de Standaard Regels.

De 22 Regels zijn te gebruiken als een raamwerk voor het opzetten van een beleidsplan. De gemeente gaat van regel tot regel en analyseert:

- **of** de lokale gemeenschap aan de Standaard Regels voldoet,
- **wat** er moet gebeuren om aan de Regels te voldoen,
- **hoe** het moet gebeuren – doelstellingen en maatregelen.

- **NAUWE SAMENWERKING MET DE BELANGENORGANISATIES VAN MENSEN MET EEN FUNCTIEBEPERKING**

De belangenorganisaties van mensen met een functiebeperking moeten actief worden betrokken bij het hele proces van opstellen of aanpassen van beleidsplannen, vanaf het begin tot en met uitvoering en evaluatie.

Een goed beleidsplan betreft alle behoeften. Daarom moet het beleidsplan gebaseerd zijn op een goede inventarisatie van de behoeften van mensen met een functiebeperking. Deze inventarisatie moet gemaakt zijn in nauwe samenwerking met de belangenorganisaties.

- **INBEDDING VAN SPECIFIEK BELEID VOOR OP MENSEN MET EEN FUNCTIEBEPERKING IN HET ALGEMEEN BELEID**

Het uiteindelijke doel van beleidsplannen van de gemeente is om de maatregelen voor mensen met een functiebeperking te integreren in al het lokale beleid en alle activiteiten.

Dienovereenkomstig moeten die maatregelen al vanaf het begin in alle planning zijn opgenomen - een principe dat internationaal bekend staat als 'mainstreaming'.

Een logische consequentie daarvan is dat beleidsmaatregelen zoveel mogelijk moeten uitgaan van wat de Zweden noemen: het 'principe van verantwoordelijkheid en financiering'. Dit betekent dat iedere activiteit zijn eigen onkosten met zich meebrengt. Mensen met een auditieve beperking hebben versterkers nodig om te kunnen telefoneren. De extra onkosten hiervan moeten worden meegerekend in de prijs, niet alleen van telefoons met versterkers, maar van alle telefoons, om aan het principe te voldoen.

Een van de eerste stappen naar inbedding is het aannemen van een voltooid beleidsplan voor mensen met een functiebeperking door de gemeenteraad. Dat beleidsplan moet alle activiteiten in het verantwoordelijkheidsgebied van de overheid bestrijken.

- **VROUWEN, KINDEREN EN IMMIGRANTEN**

De situatie van vrouwen, kinderen en immigranten vraagt extra aandacht in het beleidsplan.

Vrouwen met een functiebeperking lopen het risico te lijden onder dubbele discriminatie: als persoon met een functiebeperking en als vrouw. Het is dus belangrijk dat het beleidsplan aandacht besteedt aan seksspecificatie. Dubbele discriminatie is ook voor immigranten een realiteit.

Ook kinderen worden vaak over het hoofd gezien. Good habilitation* is essentieel om kinderen met een functiebeperking in staat te stellen te leven als andere kinderen.

- **ALGEMENE EN INDIVIDUELE MAATREGELEN**

Individuele maatregelen moeten zonodig altijd beschikbaar zijn als aanvulling op algemene maatregelen.

Veel toegankelijkheidsvraagstukken zijn af te handelen met algemene maatregelen. Als bijvoorbeeld het openbaar vervoer is aangepast voor mensen met een functiebeperking kunnen meer mensen per bus of metro reizen. Maar er zullen altijd mensen zijn die persoonsgebonden hulp nodig hebben.

- **KEUZEVRIJHEID**

Het is een zaak van democratisch belang dat mensen met een functiebeperking dezelfde mogelijkheden hebben om hun eigen keuzes te maken, net als ieder ander.

De gemeente moet diensten aanbieden die elke burger de mogelijkheid geeft tot participatie en persoonlijke keuze.

- **DE MAATSCHAPPIJ ALS VOORBEELD**

De maatschappij moet het goede voorbeeld geven met een vooruitziend beleid voor mensen met een functiebeperking en door het belang van naleving van de Standaard Regels in alle activiteiten te benadrukken.

Wanneer bijvoorbeeld de gemeente financiële steun geeft voor onderwijs, sportaccomodaties, clubs, culturele evenementen et cetera, kan zij eisen stellen aan de ontvangers van subsidies. De gemeente besteedt ook activiteiten uit. In desbetreffende overeenkomsten moet worden bedongen dat de uitvoerder de benodigde kennis heeft om te voorkomen dat mensen met een functiebeperking worden gediscrimineerd. De gemeente kan bovendien een goed voorbeeld geven door zelf mensen met een functiebeperking in dienst te nemen.

- **TOEKOMSTIGE SAMENWERKING MET DE BELANGENORGANISATIES**

Het beleidsplan moet omschrijven hoe de gemeente in de toekomst gaat samenwerken met belangenorganisaties van mensen met een functiebeperking.

Het plan moet aangeven welke adviesgroepen nodig zijn en hoe zij effectief moeten werken. Vertegenwoordigers van de organisaties moeten een adviserende rol vervullen, zoals Standaard Regel 18 beoogt. De overheid dient te overwegen of dit een trainings- en opleidingsverplichting met zich meebrengt en of de vertegenwoordigers een vergoeding voor hun aanwezigheid moeten krijgen.

- **DOELSTELLINGEN**

Beleidsplannen van lokale overheden moeten langetermijn-doelstellingen bevatten die vastleggen dat mensen met een functiebeperking dezelfde rechten hebben als andere burgers. Definitie van deze doelstellingen is heel goed mogelijk door aan de openingszin van elke Standaard Regel te refereren.

[KADER]

- **CONCRETE MAATREGELEN**

De resultaten worden bereikt door concrete maatregelen die in het beleidsplan duidelijk zijn omschreven.

Er moet instaan **wat** er moet gebeuren, **wanneer** elke maatregel moet zijn afgerond, **welke instantie** verantwoordelijk is voor de uitvoering en **hoe** de maatregel wordt **gefinancierd**. Dit is zeer belangrijk voor het realiseren van de doelstelling en de noodzakelijke evaluatie van het beleid.

- **EVALUATIE EN REVISIE**

De procedures voor evaluatie en revisie moeten worden omschreven in het beleidsplan.

Een werkgroep van vertegenwoordigers van de belangenorganisaties van mensen met een functiebeperking en de gemeente moeten het beleidsplan jaarlijks evalueren. Een andere mogelijkheid is dat de gemeente een speciale 'auditor' aanwijst die de naleving van het beleidsplan evalueert. Daarnaast is periodieke bijstelling van het beleidsplan nodig.

[KADER]

Deel 2 - Gelijkwaardig partnerschap

De aanpak van Agenda 22 is gebaseerd op twee inventarisaties:

- Welke diensten en voorzieningen biedt de gemeente aan haar burgers?
- Welke diensten en voorzieningen moet de samenleving bieden aan mensen met een functiebeperking?

Het beleidsplan moet elke mogelijke kloof tussen deze inventarisaties dichten.

GELIJKWAARDIGHEID

De belangenorganisaties van mensen met een functiebeperking moeten gelijkwaardige partners zijn in en deel uitmaken van het gehele beleidsproces.

De belangenorganisaties van mensen met een functiebeperking moeten betrokken zijn bij het beleidsplan, vanaf het begin van de planfase tot en met het vaststellen door de betrokken instanties. Als namelijk een overheid de 22 VN Standaard Regels onderschrijft – in navolging van Regel 18 – is een logisch gevolg daarvan dat het proces van het totstandkomen van een beleidsplan dat ook weerspiegelt.

TIJD EN GELD

Beloning van de vertegenwoordigers van de belangenorganisaties van mensen met een functiebeperking is een goede manier om hen in staat te stellen hun werk goed te doen.

Een goed beleid moet systematisch zijn en voldoende structuur hebben om politieke en economische schommelingen te kunnen doorstaan. Dit vraagt veel tijd van de afgevaardigden en daarom zou beloning voor hun bijdrage nodig kunnen zijn.

AGENDA 22-GROEP

Het werk aan een beleidsplan kan worden georganiseerd door een Agenda 22-groep

Deze groep kan het werk plannen en sturen, analyses maken en voorstellen doen en het concept voor een beleidsplan opstellen. De werkgroep moet bestaan uit een gelijk aantal vertegenwoordigers van de gemeente en van de belangenorganisaties van mensen met een functiebeperking.

WERKGROEPEN

Werkgroepen kunnen benoemd worden om op deelonderwerpen inventarisaties van gemeentelijke activiteiten te maken.

Zij kunnen ook voorstellen doen voor te nemen maatregelen. Samenstelling van werkgroepen gaat op dezelfde manier als de Agenda 22-Groep. Dit verzekert een gelijkwaardige, representatieve balans tussen de gemeente en de belangenorganisaties van mensen met een functiebeperking.

DE BELANGENORGANISATIES VAN MENSEN MET EEN FUNCTIEBEPERKING

De belangenorganisaties van mensen met een functiebeperking kunnen gegevens verzamelen en bundelen die betrekking hebben op de noodzakelijke ondersteuning vanuit de samenleving.

Deel 3 - Van idee naar beleidsplan

Het definitieve plan moet betrekking hebben op alle activiteiten van de gemeente.

Daarom moet de taak van het opstellen van een beleidsplan direct ressorteren onder het hoogste orgaan van beleidsmakers dat de Agenda 22-Groep samenstelt. Werken aan het beleid kan op de volgende manier georganiseerd worden:

De gemeenteraad beslist dat er een beleidsplan moet komen.

Werkgroepen inventariseren de activiteiten.

De Agenda 22 Groep wordt aangesteld en maakt een tijdschema met werkverdeling, alsmede analyses en voorstellen.

De belangenorganisaties van mensen met een functiebeperking inventariseren de behoeften aan openbare diensten en voorzieningen.

Een concept-beleidsplan wordt opgesteld.

Het beleidsplan wordt aangenomen door het hoogste orgaan van beleidsmakers bij de gemeente.

Stap 1 – Inventarisatie van activiteiten van de gemeente in relatie tot de Standaard Regels

Dit werk moet gebaseerd zijn op een inventarisatie van de realiteit, om te laten zien in hoeverre de door de gemeente geboden diensten overeenkomen met de behoeften van mensen met een functiebeperking.

De gemeente die de naleving van de verschillende activiteiten in het kader van de VN Standaard Regels onderzoekt, kan ook deze inventarisatie uitvoeren.

De inventarisaties moeten totstandkomen in samenwerking met vertegenwoordigers van belangenorganisaties. Hun kennis van de behoeften van mensen met een functiebeperking stelt hen in staat om zowel mogelijkheden als tekortkomingen te signaleren die anderen niet zien. De inventarisaties sluiten af met een per activiteit opgestelde samenvatting en voorstellen voor te nemen maatregelen.

Als de gemeente een compleet beeld wil krijgen, kunnen alle activiteiten in één keer worden geïnventariseerd. Maar het werk kan ook zodanig worden verdeeld dat bepaalde aandachtsgebieden in het ene jaar worden geïnventariseerd en andere in een volgend jaar.

Iedere Standaard Regel refereert aan de verantwoordelijkheid van nationale overheden. Vervanging van 'nationale overheden' door 'lokale overheden' of 'overheid' maakt het gebruik van Standaard Regels op dit niveau mogelijk. Het beste is om alle regels – van Regel 1 tot en met Regel 22- voor iedere activiteit na te lopen. Anderszins kan bij de inventarisatie iedere activiteit worden vermeld met een verwijzing naar de daarvoor meest relevante regels. Een voorbeeld is het inventariseren van een school; daarvoor is Regel 6, Onderwijs, erg belangrijk.

Sommige regels zijn overkoepelend en zijn van toepassing op alle sectoren van de maatschappij en zij moeten daarom door iedereen gebruikt worden. Dit geldt met name voor:

Regel 1 - Bewustmaking, die gaat over het belang van bewustzijnsbevordering over de rechten, behoeften en mogelijkheden van mensen met een functiebeperking.

Regel 5 - Toegankelijkheid, over het belang van toegang tot de fysieke omgeving en tot informatie en communicatie.

Regel 14 - Beleid formuleren en plannen.

Regel 18 - Belangenorganisaties van mensen met een functiebeperking.

Regel 19 - Training van personeel.

Dit document bevat als laatste een hoofdstuk getiteld “Vragen betreffende de VN Standaard Regels”.

Deze set vragen kan worden gebruikt bij het toetsen van de inventarisaties aan de Standaard Regels door de gemeente en de organisaties van de mensen met functiebeperkingen.

Stap 2 – Inventarisatie van de behoefte aan publieke diensten door mensen met een functiebeperking

Grondig onderzoek naar de behoeften van mensen met een functiebeperking is nodig. De organisaties van deze mensen kunnen dit onderzoek uitvoeren.

In de eerste fase zou iedere organisatie van mensen met een functiebeperking het op zich kunnen nemen om de behoefte aan publieke diensten vast te stellen voor de groep die zij vertegenwoordigen. Het is belangrijk om de behoeften aan diensten van alle groepen op te nemen in het beleidsplan.

Stap 3 – Samenvatten, analyse en prioriteiten

De Agenda 22-Groep bundelt en analyseert de rapporten, vergelijkt ze met de omschrijving van de behoeften en stelt een beleidsplan op.

Mogelijk verschilt de visie van de gemeente op de naleving van de Standaard Regels in sommige opzichten met die van de gebruikers. In dat geval is het standpunt van de belangenorganisaties van mensen met een functiebeperking duidelijk van meer gewicht.

Na bundeling en analyse van al het materiaal zal duidelijk worden op welke terreinen er tekortkomingen zijn. Er zal waarschijnlijk zoveel moeten gebeuren dat het werk verspreid moet worden over een aantal jaren. In dit stadium moet worden besloten welke maatregelen het eerst moeten worden genomen en welke op de tweede plaats komen.

Prioriteiten kunnen worden vastgesteld in relatie tot vele verschillende aspecten.

De eerste prioriteit is vastleggen dat de gemeente functiebeperkingsproblemen altijd vanaf de start opneemt in het maken van plannen voor activiteiten of ruimtelijke ordening. Dit kan in de vorm van een stipulatie dat gehandicaptenproblematiek moet worden getoetst bij veranderingen van activiteiten of op terreinen als renovaties en reparaties, reorganisatie-maatregelen, automatisering en bij het combineren van doelstellingen en actieplannen.

Andere prioriteiten kunnen bijvoorbeeld te maken hebben met bijzondere groepen, zoals kinderen en bejaarden. Dit kan resulteren in maatregelen om gedurende een bepaalde tijd extra aandacht te garanderen voor aandachtsgebieden die voor deze groepen van belang zijn. Het verlenen van voorrang aan bepaalde activiteiten is een andere mogelijkheid.

Financiële beperkingen hoeven geen obstakel te zijn.

De opzet van het beleidsplan moet realistisch zijn. Dit bevordert de haalbaarheid. Het is heel goed mogelijk om systematisch te werken aan een gelijkwaardige maatschappij, zelfs in tijden van schaarste. Daarvoor dienen beleidsmaatregelen op basis van de economische mogelijkheden in stappen te worden georganiseerd. Anderzijds geldt dat wat goed is voor mensen met een functiebeperking, ook goed is voor anderen. Alle reizigers in het openbaar vervoer bijvoorbeeld hebben baat bij zowel gesproken als geschreven informatie.

Stap 4 – Beleidsplan, conceptversie

De doelstellingen zijn te omschrijven als visies op een gelijkwaardige maatschappij en een gelijkwaardige deelname door alle burgers.

Deze visies kunnen worden gebaseerd op de openingszin van iedere Standaard Regel.

Een goed beleidsplan is helder en bevat duidelijke doelstellingen die door middel van concrete beleidsmaatregelen stapsgewijs gerealiseerd worden.

Een beleidsplan beslaat een aantal jaren. Het beschrijft welke concrete maatregelen per jaar genomen moeten worden om een bepaald doel te bereiken. Het plan geeft aan **welke** maatregelen er moeten komen, **wanneer** dat moet gebeuren, **welk orgaan** de verantwoordelijkheid draagt en **hoe** de **financiering** is geregeld. Hoe duidelijker de voorgenomen maatregelen in het plan zijn omschreven, des te eenvoudiger zal de evaluatie zijn. Dit document biedt aan het einde een suggestie voor een allesomvattende opzet.

Stap 5 – Vaststelling van het beleidsplan door het hoogste beleidsorgaan

Het beleidsplan wordt aangenomen door de gemeenteraad, de hoogste lokale autoriteit, waardoor het van toepassing is op alle activiteiten die onder de gemeente vallen.

VRAGEN OVER DE VN- STANDAARD REGELS

Hoofdstuk 3

Vragen over de VN-Standaard Regels

Dit gedeelte bestaat uit een aantal vragen betreffende elke Regel. De vragen zijn samen met de Standaardregels zelf te gebruiken om na te gaan of lokale overheden zich houden aan de VN-Standaard Regels. Elke activiteit kan getoetst worden aan de meest relevante regels. Bepaalde regels zijn meer algemeen toepasbaar en hebben betrekking op alle activiteitenterreinen; zij moeten dus bij alle inventarisaties aan de orde komen.

De overkoepelende regels zijn:

- **Regel 1**   Bevorderen van bewustwording
- **Regel 5**   Toegankelijkheid
- **Regel 14**   Beleidsvorming en beleidsplannen
- **Regel 18**   Belangenorganisaties van mensen met een functiebeperving
- **Regel 19**   Trainen van personeel

REGEL 1

Bevorderen van bewustwording

“Overheden moeten actie ondernemen om de samenleving bewust te maken van het feit dat er mensen met functiebeperkingen zijn en daarmee (dus ook) van hun rechten, hun behoeften, hun mogelijkheden en hun bijdragen.”

VRAGEN

Regel 1:1

- Hoe verspreidt de gemeente informatie over haar voorzieningen voor mensen met een functiebeperking?
- Is de informatie toegankelijk voor mensen met elk soort functiebeperking?
- Is de informatie toereikend, in die zin dat alle mensen met functiebeperkingen volledig geïnformeerd worden over hun rechten en mogelijkheden?

Regel 1:2

- Wat doet de gemeente om de informatie te verspreiden dat mensen met functiebeperkingen burgers zijn met dezelfde rechten en plichten als ieder ander?

Regel 1:3

- Wat doet de gemeente om de media te stimuleren personen met functiebeperkingen te beschrijven in positieve termen?

Regel 1:6

- Hoe spoort de gemeente ondernemingen in de private sector aan om bij al hun activiteiten rekening te houden met mensen met een functiebeperking?

Regel 1:7

- Wat doet de gemeente om de mensen met een functiebeperking zélf er zich bewust van te maken dat zij rechten en mogelijkheden hebben?

Regel 1:9

- Bevatten de trainingsprogramma's voor alle medewerkers van de gemeente ook bewustwordingsbevorderende maatregelen?

REGEL 2

Gezondheidszorg

“Overheden moeten garant staan voor het bestaan van doeltreffende medische zorg voor mensen met een functiebeperking.”

VRAGEN

Regel 2:1

- Heeft de gemeente actieprogramma's voor vroegtijdige signalering, vaststelling en behandeling van functiestoornissen?

Regel 2:2

- Welke opleidingsmogelijkheden zijn er voor personeel in de zorg voor de onderkenning van stoornissen en de doorverwijzing naar de juiste behandeling?

Regel 2:4

- Krijgt personeel in verpleging en verzorging voldoende gelegenheid om zich op de hoogte te stellen van (technologische) ontwikkelingen op het vakgebied?

Regel 2:6

- Hoe verzekert de gemeente mensen met functiebeperkingen van toegang tot alle behandelingen en geneesmiddelen die zij nodig hebben?

REGEL 3

Revalidatie en Reïntegratie

“Overheden moeten zorgen dat er voorzieningen zijn voor de revalidatie en reïntegratie van mensen met een functiebeperking, zodat zij zo zelfstandig mogelijk kunnen (blijven) functioneren.”

VRAGEN

Regel 3:1

- Heeft de gemeente eigen revalidatie- en reïntegratieprogramma's voor verschillende groepen van mensen met een functiebeperking?

Regel 3:2

- Welke programma's bestaan er voor mensen met verschillende functiebeperkingen?

Regel 3:3

- Komen de programma's overeen met de behoeften? Zo niet: wat ontbreekt?

Regel 3:4

- Welke mogelijkheden zijn er voor mensen met functiebeperkingen en hun familie om deel te nemen aan het ontwikkelen en opzetten van begeleidingsprogramma's die hen zelf betreffen?

Regel 3:6

- Worden mensen met een functiebeperking en hun familie aangemoedigd een actieve rol te spelen in begeleidingsprogramma's voor anderen, bijvoorbeeld als leraar, trainer of raadgever?

Regel 3:7

- Worden de belangenbelangenorganisaties van mensen met een functiebeperking geraadpleegd bij de formulering of evaluatie van revalidatie- en reïntegratieprogramma's?

REGEL 4

Ondersteunende diensten en voorzieningen

“Overheden moeten de ontwikkeling en de beschikbaarheid van ondersteunende diensten voor mensen met een functiebeperking garanderen, inclusief hulpmiddelen, om hen te helpen het niveau van onafhankelijkheid in hun dagelijks leven te verhogen en hun rechten uit te oefenen.”

VRAGEN

Regel 4:1

- Biedt de gemeente de benodigde ondersteuning voor mensen met een functiebeperking als het gaat om:
  - hulpmiddelen?
  - persoonlijke assistentie?
  - tolkdiensten?

Regel 4:4

- Staan de diensten gratis ter beschikking aan de gebruiker?

REGEL 5

Toegankelijkheid

“Overheden moeten het overkoepelend belang erkennen van toegankelijkheid in het proces van gelijkschakeling van mogelijkheden in alle geledingen van de maatschappij. De overheden moeten voor mensen met functiebeperkingen: (a) actieprogramma’s maken om de fysieke omgeving toegankelijk te maken en (b) maatregelen treffen om hen toegang te verschaffen tot informatie en communicatie.”

VRAGEN

Regel 5:1

- Heeft de gemeente een actieprogramma om systematisch de fysieke omgeving - binnen én buiten - toegankelijk te maken voor iedereen, bijvoorbeeld in/bij:
  - woonhuizen?
  - andere gebouwen?
  - openbaar vervoer?
  - straten en wegen?
  - andere buitenlokaties?

Regel 5:2

- Hebben personen die professioneel betrokken zijn bij ontwerp en aanleg van de fysieke omgeving de mogelijkheid zich te informeren over ontwikkelingen in veranderend beleid en maatregelen om toegankelijkheid te realiseren?

Regel 5:3

- Wordt bij ontwerp en aanleg van de fysieke omgeving vanaf het eerste begin ook rekening gehouden met de eisen voor toegankelijkheid voor alle groepen van mensen met functiebeperkingen?

Regel 5:4

- Worden belangenorganisaties van mensen met functiebeperkingen geraadpleegd bij:
  - de ontwikkeling van voorschriften en normen voor toegankelijkheid?
  - de planning van bouwprojecten?

Regel 5:5

- Is de informatie die de overheid verstrekt over diagnose, rechten, beschikbare diensten en programma’s toegankelijk voor:
  - alle mensen met een functiebeperking?
  - hun familie?
  - hun vertegenwoordigers?

Regel 5:6

- Welke strategieën zijn in gebruik voor het toegankelijk maken van informatiediensten en documentatie voor:
  - blinden en slechtzienden?
  - doofblinden?
  - doven en slechthorenden?
  - verstandelijk gehandicapten?
  - dyslectische personen?

- Zijn de genomen maatregelen in overeenstemming met de behoeften?

Regel 5:7

- Hoe krijgen dove en slechthorende kinderen tijdens hun leerperiode toegang tot les in gebarentaal?
- Helpt de overheid de ouders om les te krijgen in gebarentaal?
- Weet de gemeente hoeveel dove, doofblinde of slechthorende burgers tolkdiensten nodig hebben?
- Zijn er tolken voor iedereen die hen nodig heeft?

Regel 5:9

- Hoe controleert de gemeente de toegankelijkheid van televisie, radio en kranten voor:
  - visueel gehandicapten?
  - doofblinden?
  - doven en slechthorenden?
  - verstandelijk gehandicapten?
  - dyslectische personen?

Regel 5:10

- Wordt met aspecten van toegankelijkheid voor alle groepen vanaf het begin rekening gehouden bij de opbouw van nieuwe in computers opgeslagen informatie- en dienstensystemen?
- Als dit niet zo is: worden bestaande systemen dan aangepast zodat ze toegankelijk zijn voor mensen met een functiebeperking?

Regel 5:11

- Wordt de mening van belangenbelangenorganisaties van mensen met een functiebeperking gevraagd vóór de ontwikkeling van nieuwe informatiediensten?

REGEL 6

Onderwijs

"Overheden dienen gelijke kansen als uitgangspunt te erkennen voor basis-, voortgezet en hoger onderwijs in een geïntegreerde omgeving voor kinderen, jongeren en volwassenen met een functiebeperking. Zij moeten waarborgen dat dit onderwijs een geïntegreerd onderdeel is van het onderwijssysteem."

VRAGEN

Regel 6:1

- Waarborgt de gemeente de integratie van mensen met een functiebeperking in de onderwijsomgeving?
- Is dit onderwijs opgenomen in de gebruikelijke onderwijsplanning, de ontwikkeling van lesprogramma's en de schoolorganisatie?

Regel 6:2

- Zijn er voorzieningen om het onderwijs toegankelijk te maken zoals:
  - gebarentolken?
  - andere ondersteunende voorzieningen?
  - protocollen voor het toegankelijk maken van het onderwijs voor iedereen?

Regel 6:3

- Hoe zijn ouderverenigingen en belangenorganisaties van mensen met een functiebeperking betrokken bij het onderwijssysteem?

Regel 6:6

- Heeft de gemeente een beleid geformuleerd voor onderwijs in reguliere scholen?
- Zijn er mogelijkheden voor flexibele toevoeging en aanpassing van lesprogramma's?
- Zijn er voorzieningen voor extra leermiddelen, bijscholing en voorlichting van docenten en onderwijsassistenten?

Regel 6:8

- Bestaat er speciaal onderwijs voor diegenen aan wie het reguliere onderwijs geen adequate voorzieningen kan bieden?
- Is de kwaliteit van dat onderwijs gelijkwaardig aan ander onderwijs?

Regel 6:9

- Zijn er speciale scholen voor doven/slechthorenden en doofblinden die onderwijs in gebarentaal nodig hebben?
- Indien dit niet het geval is: hoe wordt dan in de behoeften van deze leerlingen voorzien?

REGEL 7

Werkgelegenheid

"Overheden dienen het principe te erkennen dat mensen met een functiebeperking in staat moeten worden gesteld om hun mensenrechten uit te oefenen, met name wat werkgelegenheid betreft. Zij moeten op de arbeidsmarkt gelijke kansen krijgen voor productief en betaald werk, zowel op het platteland als in de steden."

VRAGEN

Regel 7:2

- Wat doet de gemeente om integratie van mensen met een functiebeperking op de arbeidsmarkt te bevorderen?

Regel 7:3

- Hoeveel mensen heeft de gemeente in dienst? Hoeveel daarvan hebben een functiebeperking?
- Hebben sociale werkplaatsen van de gemeente een plan van aanpak om deze toegankelijk te maken voor mensen met een functiebeperking?
- Zo ja, welke maatregelen bevatten die plannen inzake:
  - bevordering van het gebruik van ondersteunende diensten?
  - aanpassing van werktijden aan individuele behoeften (bijvoorbeeld flexibele werktijden, parttime- en duobanen)?
  - verbetering van omscholing?
  - andere punten?
- Zijn deze maatregelen al in werking getreden? Zijn zij doeltreffend?

Regel 7:4

- Wat doet de gemeente om de kennis en het inzicht van het publiek te bevorderen, om zo een negatieve houding en vooroordelen ten opzichte van werknemers met een functiebeperking weg te nemen?

Regel 7:5

- Wat doet de gemeente aan het scheppen van gunstige voorwaarden om zelf mensen met een functiebeperking in dienst te nemen?

Regel 7:6

- Wat zijn op dit moment de condities bij sociale werkplaatsen die onder de verantwoordelijkheid van de gemeente vallen: hebben mensen met een functiebeperking dezelfde mogelijkheden als anderen met betrekking tot:
  - dienstverbanden?
  - promotiemogelijkheden?
  - salarisverhoging?
  - deelname aan trainingsprogramma's voor personeel?

Regel 7:7

- Welke mogelijkheden voor werkgelegenheid kan de gemeente bieden aan mensen met een functiebeperking die niet terecht kunnen op de reguliere arbeidsmarkt?

Regel 7:9

- Werkt de gemeente samen met de belangenorganisatiesbelangenorganisaties van mensen met een functiebeperking als het gaat om maatregelen op de werkvloer en de arbeidsmarkt voor mensen met beperkingen?

REGEL 8

Inkomensbehoud en sociale zekerheid

"Overheden zijn verantwoordelijk voor het voorzien in sociale zekerheid en behoud van inkomen voor mensen met een functiebeperking."

VRAGEN

Regel 8:1

- In welke bijstand is voorzien voor mensen die door hun functiebeperking
  - tijdelijk hun inkomen kwijt zijn?
  - op hun inkomen gekort zijn?
  - werkgelegenheid is onthouden?
- Is de desbetreffende bijstand voor mensen met een functiebeperking voldoende om hen een gelijkwaardige levensstandaard te verschaffen?
- Een functiebeperking kan extra onkosten met zich mee brengen. Is met dit feit rekening gehouden bij het bepalen van de inkomensondersteuning?

Regel 8:3

- Welke bijstand is beschikbaar voor individuele personen die de mantelzorg op zich nemen voor iemand met een functiebeperking?

Regel 8:4

- Heeft de gemeente specifieke actieprogramma's om mensen met een functiebeperking aan te moedigen om werk te zoeken?
- Zo ja, voorzien deze programma's in voorlichting over
  - beroepskeuze?
  - omscholing?
  - vakopleiding?
  - tijdelijk inkomen?

REGEL 9

Gezinsleven en persoonlijke levenssfeer

"Overheden moeten bevorderen dat mensen met een functiebeperking volledig deelnemen aan het gezinsleven. Zij moeten hun recht op een persoonlijke levenssfeer beschermen en erop toezien dat de wet mensen met een functiebeperking niet discrimineert wat betreft seksuele relaties, huwelijk en ouderschap."

VRAGEN

Regel 9:1

- Stelt de gemeente mensen met een functiebeperking in staat om bij hun familie te wonen?
- Is er respijthulp voor mantelzorgers beschikbaar?

Regel 9:2

- Voorziet de gemeente in voorlichting en advisering van mensen met een functiebeperking die een gezin willen starten?

Regel 9:3

- Wat doet de gemeente aan het veranderen van een negatieve houding over huwelijk, seksualiteit en ouderschap jegens mensen met een functiebeperking?

Regel 9:4

- Kan de gemeente mensen met een functiebeperking informeren over het nemen van voorzorgsmaatregelen tegen seksuele en andere vormen van misbruik?

REGEL 10

Cultuur

"Overheden moeten zorgen voor integratie en deelname van mensen met een functiebeperking aan culturele activiteiten op een gelijkwaardige basis."

VRAGEN

Regel 10:1

- Kunnen mensen met een functiebeperking hun artistieke talenten ontwikkelen? Bij voorbeeld op het gebied van dans, muziek, literatuur, theater en andere artistieke activiteiten?
- Zijn culturele voorstellingen en diensten toegankelijk voor mensen met een functiebeperking?

Regel 10:2

- Is er informatie over het aanbod van culturele voorstellingen en diensten in:
  - theaters?
  - musea?
  - bioscopen?
  - bibliotheken?

Regel 10:3

- Zijn er speciale technische voorzieningen beschikbaar om literatuur, beeldende kunst, toneel en film toegankelijk te maken voor mensen met een functiebeperking?

REGEL 11

Sport en recreatie

"Overheden moeten maatregelen treffen voor gelijke kansen voor beoefening van sport en recreatie door mensen met een functiebeperking."

VRAGEN

Regel 11:1

- Zijn de activiteiten zelf zodanig toegankelijk dat mensen met een functiebeperking kunnen deelnemen aan sport en vrijetijdsbesteding?
- Zijn de sport- en recreatieprogramma's toegankelijk voor toeschouwers met een functiebeperking?

Regel 11:2

- Wat doet de gemeente om de plaatselijke toeristische attracties toegankelijk en aantrekkelijk te maken?

Regel 11:3

- Hoe ondersteunt de gemeente sportbeoefening door mensen met een functiebeperking?
- Krijgen mensen met een functiebeperking ondersteuning voor deelname aan nationale en internationale evenementen?

Regel 11:4

- Is er voor mensen met een functiebeperking ook sportinstructie en -training beschikbaar van hetzelfde kwaliteitsniveau als voor iedereen?

Regel 11:5

- Zijn de belangenorganisaties van mensen met een functiebeperking geraadpleegd bij de ontwikkeling van activiteiten?

REGEL 12

Religie

"Overheden moeten maatregelen bevorderen die mensen met een functiebeperking in staat stellen gelijkwaardig te participeren in het religieuze leven in hun leefomgeving."

VRAGEN

Regel 12:1

- Wat doet de gemeente aan het toegankelijk maken van religieuze gebouwen en activiteiten voor mensen met een functiebeperking?

Regel 12:2

- Wat doet de gemeente aan het bevorderen van informatieverstrekking aan religieuze instanties en organisaties over de problematiek van functiebeperkingen?

Regel 12:3

- Wat doet de gemeente om religieuze lectuur toegankelijk te maken voor mensen met een zintuiglijke functiebeperking?

Regel 12:4

- Worden de belangenorganisaties geraadpleegd over de ontwikkeling van maatregelen voor een gelijkwaardige deelname aan religieuze activiteiten?

REGEL 13

Informatie en onderzoek

"Overheden accepteren de eindverantwoordelijkheid voor het verzamelen en verspreiden van informatie over de leefomstandigheden van mensen met een functiebeperking en zij bevorderen uitgebreid onderzoek naar alle aspecten en problemen die het leven van mensen met een functiebeperking bemoeilijken."

VRAGEN

Regel 13:1

- Heeft de gemeente statistieken verzameld over, bijvoorbeeld:
  - de onderwijssituatie van leerlingen met een functiebeperking?
  - de werkomstandigheden van mensen met een functiebeperking?
  - arbeidsmogelijkheden voor mensen met een functiebeperking?
  - meerkosten die een beperking met zich meebrengen?
  - de invloed van bezuinigingsmaatregelen en toenemende financiële druk op mensen met een functiebeperking?

Regel 13:2

- Heeft de gemeente een databank met:
  - diverse groepen van mensen met een functiebeperking en hun specifieke behoeften?
  - de adressen van alle belangenorganisaties van mensen met een functiebeperking?
  - voorzieningen en programma's voor mensen met een functiebeperking?

Regel 13:3

- Hoe ondersteunt de overheid onderzoek naar:
  - de invloed van sociale en economische omstandigheden op mensen met een functiebeperking en hun gezinsleden?
  - manieren waarop voorzieningen en ondersteunende diensten kunnen worden ontwikkeld?

Regel 13:5

- Bevordert de gemeente de werving van mensen met een functiebeperking voor het werken in gegevensverzameling en onderzoek over de problematiek van functiebeperkingen?

Regel 13:7

- Welke maatregelen neemt de gemeente om kennis en informatie over functiebeperking te verspreiden op politiek, ambtelijk en bestuurlijk niveau?

REGEL 14

Beleidsvorming en -planning

"Overheden moeten ervoor zorgen dat rekening gehouden wordt met mensen met een functiebeperking bij alle beleidsvorming en -planning."

VRAGEN

Regel 14:1

- Heeft de gemeente een beleidsplan?
- Is dit gebaseerd op de VN Standaard Regels?
- Bevat het beleid concrete maatregelen inzake:
  - een tijdslimiet voor de uitvoering van elke maatregel?
  - de verantwoordelijke uitvoerder?
  - financiële en andere middelen?

Regel 14:2

- Is het beleidsplan opgesteld in nauwe samenwerking met de belangenorganisaties van mensen met een functiebeperking?
- Is in beleidsplannen van de gemeente vanaf het eerste moment rekening gehouden met mensen met een functiebeperking?

Regel 14:4

- Zijn er standaardlijsten om te controleren of er voor verschillen situaties maatregelen getroffen zijn voor toegankelijkheid?
- Zo ja, worden die lijsten dan ook gebruikt om actie te bevorderen?

REGEL 15
Wetgeving

"Overheden dragen verantwoordelijkheid om een wettelijke basis te scheppen voor maatregelen die volledige participatie en rechtsgelijkheid waarmaken voor mensen met een functiebeperking."

VRAGEN

Regel 15:2

- Voldoet de gemeente aan de vigerende wetgeving voor mensen met een functiebeperking?
- Zo nee, is de gemeente daarop aangesproken en heeft zij actie ondernomen om ervoor te zorgen dat de situatie zich niet herhaalt?

REGEL 16
Economisch beleid

"Overheden dragen de financiële verantwoordelijkheid voor nationale programma's en beleid voor het scheppen van gelijke kansen voor mensen met een functiebeperking."

VRAGEN

Regel 16:1

- Zijn de uitgaven van de gemeente voor aanpassingen en andere hulpbronnen inzake mensen met een functiebeperking opgenomen in het normale budget dan wel apart begroot?

Regel 16:2

- Geeft de gemeente financiële ondersteuning aan projecten en andere ontwikkelingen die relevant zijn voor mensen met een functiebeperking?

Regel 16:4

- Heeft de gemeente een speciaal ontwikkelingsfonds voor de ondersteuning van proefprojecten en hulpprogramma's van lokale belangenorganisaties?

REGEL 17

Coördinatie van werkzaamheden

"Overheden zijn verantwoordelijk voor het oprichten en versterken van nationale coördinatie-centra die moeten functioneren als expertisecentrum voor vraagstukken over functiebeperkingen."

VRAGEN

Regel 17:1

- Heeft de gemeente een permanente commissie die vraagstukken over functiebeperkingen coördineert?

Regel 17:2

- Zo ja, hoe wordt die coördinatiecommissie samengesteld?

Regel 17:3

- Hoe zijn de belangenorganisaties van de mensen met functiebeperkingen vertegenwoordigd in de coördinatiecommissie?

Regel 17:4

- Welke financiële en andere middelen staan de coördinatiecommissie ter beschikking?

REGEL 18

Organisaties van mensen met functiebeperkingen

"Overheden moeten het recht erkennen van belangenorganisaties om mensen met functiebeperkingen op nationaal, regionaal en lokaal niveau te vertegenwoordigen. Overheden moeten ook de adviserende rol van deze organisaties in de besluitvorming over het beleid erkennen."

VRAGEN

Regel 18:1

- Hoe ondersteunt en bevordert de gemeente:
  - de oprichting van belangenorganisaties van mensen met een functiebeperking?
  - al bestaande organisaties?
  - onderlinge samenwerking tussen zulke belangenorganisaties?

Regel 18:2

- Hoe werkt de gemeente nu samen met deze belangenorganisaties?

Regel 18:3

- Welke rol spelen de belangenorganisaties bij ondersteuning, dienstverlening, voorzieningen en andere maatregelen voor mensen met een functiebeperking? Zijn zij in de gelegenheid om:
  - behoeften en prioriteiten te aan te wijzen?
  - deel te nemen aan de planning van maatregelen?
  - invloed uit te oefenen op de uitvoering van het beleid?
  - deel te nemen aan evaluaties?
  - actief een bijdrage te leveren aan de bewustwording in de samenleving?

Regel 18:4

- Welke betekenis hebben belangenorganisaties van mensen met een functiebeperking voor:
  - hun leden?
  - de samenleving?

Regel 18:5

- In hoeverre zijn deze belangenorganisaties vertegenwoordigd in de lokale bestuursorganen?

REGEL 19

Training van personeel

"Overheden zijn verantwoordelijk voor het waarborgen van doelmatige training op ieder niveau van personeel dat betrokken is bij de planning en voorbereiding van programma's en voorzieningen voor personen met functiebeperkingen."

VRAGEN

Regel 19.1

- Krijgen medewerkers van de gemeente die regelmatig in contact komen met mensen met een functiebeperking ook voorlichting en training op dit gebied?
- Zo ja, wat houdt die training in?
- Krijgen andere personeelsleden training op dit gebied?

Regel 19:3

- Worden mensen met een functiebeperking ingeschakeld als docenten, instructeurs of adviseurs in trainingsprogramma's voor gemeentelijk personeel?
- Worden deze trainingsprogramma's ontwikkeld in overleg met de belangenorganisaties van mensen met een functiebeperking?

REGEL 20

Nationale controle op en evaluatie van beleidsprogramma's in het kader van de 22 Standaard Regels

"Overheden zijn verantwoordelijk voor voortdurende controle en evaluatie van nationale programma's en diensten voor gelijke kansen voor mensen met functiebeperkingen."

VRAGEN

Regel 20:1

- Hoe verloopt de evaluatie van beleids- en actieprogramma's voor mensen met een functiebeperking?
- Welke rol spelen de belangenorganisaties van mensen met een functiebeperking bij de evaluatie van beleids- en actieprogramma's?
- Hoe en aan wie vindt de verspreiding van de resultaten van de evaluaties plaats?

Regel 20:5

- Zijn de procedures voor hoe en wanneer evaluatie van beleid en actieprogramma's voor mensen met een functiebeperking zal plaatsvinden vastgelegd in de plannen?

REGEL 21

Technische en economische samenwerking

"Overheden in geïndustrialiseerde landen én ontwikkelingslanden hebben de verantwoordelijkheid om samen te werken om maatregelen te nemen voor het verbeteren van de leefomstandigheden van mensen met een functiebeperking."

VRAGEN

Regel 21:1

- Welke financiële en andere middelen heeft de gemeente voor vluchtelingen en immigranten met een functiebeperking?
- Zijn de speciale behoeften van immigranten en vluchtelingen opgenomen in beleidsplannen en actieprogramma's voor mensen met een functiebeperking?

Regel 21:2

- Zijn in samenwerkings- of uitwisselingsprojecten tussen de overheid en ontwikkelingslanden, de vraagstukken betreffende mensen met een functiebeperking hiervan een onderdeel?

Regel 21:3

- Vindt er consultatie plaats van de belangenorganisaties van mensen met een functiebeperking wanneer de overheid projecten in ontwikkelingslanden opzet voor mensen met een functiebeperking?

Regel 21:4

- Ondersteunt de overheid binnen projecten technische en economische samenwerking met ontwikkelingslanden de ontwikkeling van vaardigheden, talenten en mogelijkheden van mensen met een functiebeperking?

Regel 21:5

- Steunt de overheid de oprichting en versterking van belangenorganisaties van mensen met een functiebeperking in andere landen door:
  - initiatieven te ondersteunen?
  - op andere wijzen?

Regel 21:6

- Bevatten samenwerkings- of uitwisselingsprojecten maatregelen om de kennis over functiebeperkingsvraagstukken van betrokken medewerkers te vergroten?

REGEL 22

Internationale samenwerking

"Overheden moeten actief deelnemen aan internationale samenwerking voor beleid voor gelijke kansen voor mensen met een functiebeperking."

VRAGEN

Regel 22:2

- Wanneer de gemeente internationaal samenwerkt, is de problematiek van mensen met functiebeperkingen dan ook opgenomen in:
  - onderhandelingen?
  - informatie-uitwisseling?
  - ontwikkelingsprogramma's?

Regel 22:3

- Hoe ondersteunt de overheid de internationale uitwisseling van kennis en ervaring tussen:
  - niet-regeringsgebonden organisaties (NGO's) inzake functiebeperkingsvraagstukken?
  - onderzoeksinstituten en individuele onderzoekers die zich richten op functiebeperkingsvraagstukken?
  - vertegenwoordigers van praktijkprogramma's en professionele beroepsgroepen?
  - belangenorganisaties van mensen met een functiebeperking?
  - nationale coördinatiecommissies?

VOORBEELD VAN DE OPZET VAN EEN BELEIDSPLAN VOOR MENSEN MET EEN FUNCTIEBEPERKING

Hoofdstuk 4

Voorbeeld van de opzet van een beleidsplan voor mensen met een functiebeperking

Overkoepelende lange termijndoelstellingen

- Bijvoorbeeld: “In onze gemeente moeten alle burgers in staat zijn om op gelijkwaardige wijze deel te nemen aan het culturele leven”.

Samenvatting van de inventarisaties

- Hoe de verschillende activiteiten van de gemeente functioneren, gelet op de Standaard Regels.

Samenvatting van de behoefte aan openbare diensten en voorzieningen voor mensen met een functiebeperking

- Algemene beschrijving van het totaal aan behoeften aan gemeentelijke dienstverlening door mensen met een functiebeperking.

Tijdpad op lange termijn

- Omschrijft de terreinen waarop maatregelen genomen moeten worden en specificeert de uitvoering van de onderscheiden maatregelen per kalenderjaar.

Doelstellingen en concrete maatregelen

- Omschrijving van beoogde resultaten en maatregelen op ieder terrein dat aangepakt moet worden binnen de periode die het plan bestrijkt. Er moet een stappenplan met maatregelen komen, met bepalingen wanneer zij uitgevoerd moeten zijn, wie ervoor verantwoordelijk is en hoe de financiering is geregeld.

VOORBEELD

- Gemeentelijke informatie moet toegankelijk gemaakt worden door:
  - aanpassing van de toegang tot kantoren en de telefooncentrale van de gemeente,
  - installatie van lift en teksttelefoon (tijdpad, verantwoordelijke afdeling of organisatie, financiering),
  - alle informatie van de gemeente moet op verzoek beschikbaar zijn op cassette of in een makkelijk leesbare versie (tijdpad, verantwoordelijke afdeling of organisatie, financiering),
  - de lokatie van de vergaderingen van de gemeenteraad moet toegankelijk gemaakt worden voor mensen met een functiebeperking (tijdpad, verantwoordelijke afdeling of organisatie, financiering),
- Toekomstige samenwerking met belangenorganisaties van mensen met een functiebeperking
  - mogelijke modellen voor samenwerking met lokale belangenorganisaties van mensen met een functiebeperking.

Evaluatie en herziening

- Procedures voor evaluatie en herziening van het plan: wanneer en hoe.